

Examen VWO 2022

tijdvak 1
vrijdag 20 mei
9.00 - 12.00 uur

Griekse taal en cultuur

Bij dit examen hoort een bijlage.

Achter het correctievoorschrift zijn twee aanvullingen op het correctievoorschrift opgenomen.

Dit examen bestaat uit 24 vragen en een vertaalopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 76 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

Regel 44-49 βῆ t/m βιοῖο

In deze regels laat Homerus op een aantal manieren merken dat Apollo onheil brengt. Een van deze manieren is de vermelding in regel 44 (βῆ t/m κῆρ) en in regel 46 (ἔκλαγξαν t/m χωομένοιο) dat Apollo boos is.

- 2p 1 Beschrijf in eigen woorden nog twee van deze manieren uit de regels 44-49 (βῆ t/m βιοῖο).

Regel 44-49 βῆ t/m βιοῖο en **afbeelding 1**

- 2p 2 **a** Citeer uit deze regels het Griekse tekstelement dat de actie beschrijft die Apollo op afbeelding 1 uitvoert.
b Citeer uit deze regels het Griekse woord voor het voorwerp dat op afbeelding 1 achter het dijbeen van Apollo hangt.

Regel 51 αὐτοῖσι

- 1p 3 Noteer in eigen woorden wie hiermee bedoeld zijn.

Regel 52 πύραι νεκύων

Dit kan beschouwd worden als een anachronisme, want in de Myceense beschaving was het in het algemeen gebruikelijk doden te begraven en niet te cremen. Dit anachronisme kan verklaard worden op grond van de ontstaansgeschiedenis van de *Ilias*.

- 2p 4 **a** Noteer deze verklaring.

Als we ervan uitgaan dat dit geen anachronisme is, moet er een verklaring zijn waarom men in dit geval afweek van de gewoonte de doden te begraven.

b Bedenk zelf een aannemelijke verklaring en noteer deze verklaring.

Regel 44-53 βῆ t/m θεοῖο

- 1p 5 Leg uit dat ergens binnen dit tekstgedeelte het narratologisch middel versnelling is toegepast. Ga in je antwoord in op de inhoud van de regels 44-53 (βῆ t/m θεοῖο).

Regel 53 ὄχετο en regel 54 καλέσσατο

- 2p 6 Beschrijf de aspectswaarde van elk van deze twee persoonsvormen. Betrek in je antwoord de betekenis van beide persoonsvormen.

Regel 55 τῷ t/m Ἥρη

Het lijdend voorwerp in deze zin is niet uitgedrukt.

- 1p 7 Noteer in eigen woorden het lijdend voorwerp. Baseer je antwoord op het voorafgaande (vanaf regel 53 Ἐννήμαρ).

- Regel 56 κήδετο t/m ὄρατο
- 1p 8 Verklaar Hera's partijdigheid in de Trojaanse oorlog. Baseer je antwoord op de achtergronden bij de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.

Regel 73 ὄ t/m μετέειπεν

Een commentator merkt op dat in deze regel hetzelfde stilistisch middel is gebruikt als in regel 57 (Οἱ t/m ἐγένοντο).

- 3p 9 a Noteer de naam van dit stilistisch middel.

Zowel regel 73 als regel 57 is een formule.

b Beschrijf wat met de term formule bedoeld wordt en noteer de verklaring voor het gebruik van formules in de orale poëzie. Baseer je antwoord op de achtergronden bij de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.

Regel 75 μῆνιν t/m ἄνακτος

In regel 1 van boek 1 van de *Ilias* staat:

Μῆνιν ἄειδε, θεά, Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος

- 2p 10 Noteer voor respectievelijk Apollo en Achilles de oorzaak van hun wrok en wat zij als gevolg van die wrok deden.

Tekst 2 en Tekst 1

Regel 3 van tekst 2 **Trojanen** t/m **andere**

- 1p 11 Citeer uit de regels 59-64 van tekst 1 (Ἀτρεΐδη t/m Ἀπόλλων) het Griekse woord dat in deze context naar hetzelfde verwijst als **Trojanen**.

Regel 7 van tekst 2 **Agamemnon gaf geen antwoord**.

Met deze zin wordt de weergave van de redevoering van Achilles onderbroken.

- 1p 12 Noteer de nummers van de twee opeenvolgende regels van tekst 1 waartussen deze onderbreking is ingevoegd.

Tekst 3

Regel 349 **weerloze vrouwen te misleiden**

- 1p 13 Beschrijf de gebeurtenis waarnaar Diomedes hier verwijst.

- 1p 14 Beschrijf in eigen woorden het beeld dat in tekst 3 van Aphrodite wordt geschetst, en leg uit dat dit beeld past bij een kenmerk van de goden zoals ze door Homerus beschreven worden. Gebruik bij voorkeur niet meer dan 30 woorden.

Afbeelding 2 en Tekst 3

Op afbeelding 2 wordt weergegeven wat er direct na regel 351 van tekst 3 gebeurt (niet in dit examen afgedrukt).

- 2p 15 Noteer de namen van de drie afgebeelde figuren.

Tekst 4

Regel 253 ἔλοιμί κεν, ἢ κεν ἀλοίην

Achilles lijkt in zijn antwoord in eerste instantie te erkennen dat deze twee mogelijkheden bestaan. Maar later blijkt hij ervan uit te gaan dat slechts een van deze mogelijkheden werkelijk bestaat.

- 2p 16 a Citeer uit de regels 265-272 (ὡς t/m θύων) het Griekse woord op grond waarvan het lijkt dat Achilles erkent dat deze twee mogelijkheden bestaan.
- b Beschrijf in eigen woorden een gegeven uit de regels 265-272 (ὡς t/m θύων) waaruit blijkt dat volgens Achilles slechts een van deze mogelijkheden werkelijk bestaat.

Regel 255 μάρτυροι ἔσσονται καὶ ἐπίσκοποι ἀρμονιάων

- 2p 17 a Schrijf regel 255 over en scandeer deze regel.

Van het woord ἔσσονται bestaat ook een versie met één sigma.

- b Leg op basis van het metrum uit, dat de versie met één sigma op deze plaats in regel 255 niet gebruikt kan worden.

Regel 256-257 οὐ t/m ἀφέλωμαι

- 2p 18 Leg uit dat in deze regels het narratologisch middel dramatische ironie is toegepast. Betrek in je antwoord het optreden van Zeus in het gedeelte dat aan tekst 4 voorafgaat (niet in dit examen afgedrukt).

Regel 250-259 Οὐ t/m ῥέζειν

In een bewerking van het verhaal heeft Imme Dros deze regels als volgt samengevat:

‘Ik zal je niet langer ontwijken,’ zei hij. ‘We zullen vechten, maar laten we één ding afspreken: als jij sterft geef ik je lichaam aan de Grieken, als ik sterf blijft mijn lijk in Ilios.’

- 1p 19 Citeer uit de regels 250-259 (Οὐ t/m ῥέζειν) het Griekse tekstelement waarop de woorden ‘als ik sterf blijft mijn lijk in Ilios’ gebaseerd zijn.

Regel 263 ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν

- 1p 20 Citeer uit het vervolg (t/m regel 267 ταλαύρινον πολεμιστήν) het Griekse woord dat inhoudelijk overeenkomt met ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν.

Regel 262-267 ὡς t/m ταλαύρινον πολεμιστήν

De primaire functie van deze vergelijking is het illustreren van Achilles' opmerking in de regels 265-266 (ὡς t/m ἔσονται).

Een van de secundaire functies van deze vergelijking is vooruit verwijzen.

- 2p 21 a Leg uit dat met deze vergelijking vooruit verwezen wordt. Beargumenteer je antwoord met een gegeven uit het vervolg van de *Ilias*. Ga in je antwoord in op het beeld van deze vergelijking.

Een andere secundaire functie van deze vergelijking is het opwekken van emotie.

- b Leg uit dat met deze vergelijking emotie opgewekt wordt. Ga in je antwoord in op het beeld van deze vergelijking en noteer de emotie die opgewekt wordt.

Regel 268 Παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκειο

- 1p 22 Verdedig de stelling dat deze woorden sarcastisch bedoeld zijn. Betrek in je antwoord zowel de woorden Παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκειο als een andere opmerking van Achilles in het vervolg (t/m regel 272 θύων).

Regel 277 ἄψ t/m λαῶν

Deze regel wordt door J. van Gelder als volgt vertaald:

en gaf hem weer terug aan Achilles, zonder dat Hektor het zag.

In deze vertaling is de grammaticale structuur van het Grieks niet geheel overgenomen.

- 2p 23 a Leg dit uit met betrekking tot Ἔκτορα. Ga in je antwoord in op zowel het Grieks als de vertaling.
b Citeer uit regel 277 (ἄψ t/m λαῶν) de Griekse woorden die niet in de vertaling zijn weergegeven.

Algemeen

Achilles wordt behalve als homerische held ook wel als slachtoffer van de oorlog gezien.

- 2p 24 a Wat maakt hem tot een homerische held? Laat buiten beschouwing dat door Homerus over hem gedicht is.
b Noteer een reden waarom Achilles als slachtoffer van de oorlog gezien kan worden. Laat buiten beschouwing dat hij (jong) zou sterven. Baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.

Let op: de laatste opdracht van dit examen staat op de volgende pagina.

Tekst 5

38p

Bestudeer de inleiding en de aantekeningen bij tekst 5.
Vertaal de regels 348 t/m 364 in het Nederlands.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.